

تعالی معنوی کارکنان زن نیروهای مسلح بر اساس سبک زندگی فاطمی

فریبا شایگان^۱

فاطمه حیدری^۲

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۷/۲/۶

تاریخ دریافت: ۹۶/۱۱/۲۳

فصلنامه‌ی مطالعات راهبردی ناجا / سال سوم / شماره هفتم - بهار ۱۳۹۷ * ۳۱-۵۱

چکیده

برای انتخاب سبکی از زندگی که با معیارهای اسلام همگونی داشته باشد، مطالعه سیره بزرگان دینی ضرورت دارد. از این رو مطالعه سبک زندگی حضرت زهرا(س) که نمونه تمام‌عیار یک زن مسلمان تعالی‌یافته هستند، برای زنان مسلمان ضروری می‌نماید.

این مقاله با بهره‌گیری از روش کتابخانه‌ای و با مراجعه به متون دینی و نیز بیانات مقام معظم رهبری در پی پاسخ به این سؤال اصلی است که سبک زندگی حضرت فاطمه زهرا(س) چه ویژگی‌هایی دارد و زنان شاغل در نیروهای مسلح چگونه می‌توانند با الگوپذیری از ایشان به تعالی معنوی برسند؟

بدین منظور پس از ارائه تعریفی از مفاهیم معنویت، سبک زندگی و سبک زندگی اسلامی، به دیدگاه مقام معظم رهبری درباره لزوم سبک زندگی اسلامی پرداختیم و با بررسی سبک زندگی حضرت فاطمه(س) و ارائه مصادیقی از ابعاد مختلف زندگی ایشان، چگونگی تعالی معنوی کارکنان زن نیروهای مسلح بر اساس سبک زندگی فاطمی را مورد واکاوی قرار دادیم. روش‌های همسرمداری و تربیت فرزند، رعایت حجاب و عفاف، چگونگی تعالی معنوی با رعایت موازین شرعی در محل کار و نیز عبادت و بندگی توأم با کار و زندگی از موضوعات دیگر مورد بررسی بوده‌اند. در پایان پیشنهادهایی برای بسترسازی لازم توسط سازمان به منظور تعالی زنان در نیروهای مسلح و اقداماتی که زنان شاغل در این نیروها باید انجام دهند، ارائه کردیم.

واژگان کلیدی

تعالی معنوی، سبک زندگی، حضرت زهرا(س)، کارکنان زن نیروهای مسلح

طرح مسئله

در فرهنگ اسلامی، ارزش‌های انسانی، برای زن و مرد یکسان ترسیم شده است؛ زیرا خاستگاه ارزش‌ها، جسم آدمی نیست، بلکه نفس است و زن و مرد در این خصوص تفاوتی ندارند. در آیات متعددی از قرآن کریم بر یکسانی زن و مرد برای دستیابی به مقامات معنوی تأکید شده است و اینکه تفاوت‌های تشریحی به اختلاف جنسیت و تفاوت‌های تکوینی برمی‌گردد، هرگز دلیل بر تفاوت این دو از نظر کسب کمالات نیست. اگر بخواهیم از لحاظ فلسفی استعداد‌های معنوی زنان را بسان مردان به اثبات برسانیم، لازم است بر این نکته تأکید ورزیم که زن و مرد هر دو فردی از نوع انسان هستند. از آنجا که آثار یک نوع در تمامی افراد آن نیز موجود است، زن نیز برخوردار از زمینه‌های روحی است که وی را برای نیل به مراتب بالای انسانیت مستعد می‌سازد. بنابراین کمالات معنوی که برای یک مرد میسور است، برای فرد دیگر (زن) نیز دست‌یافتنی است (بابازاده، ۱۳۸۱). زیباترین سخنی که این مطلب را بیان می‌کند آیه ۱۹۵ سوره آل عمران است: «إِنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ: «من کار هیچ کارگزاری از شما چه مرد و چه زن را بی‌مزد نمی‌گذارم».

مقام معظم رهبری درباره رشد و تعالی زنان می‌فرمایند: «اگر جامعه اسلامی بتواند زنان را با الگوی اسلامی تربیت کند - یعنی الگوی زهرایی، الگوی زینبی، زنان بزرگ، زنان با عظمت، زنانی که می‌توانند دنیا و تاریخی را تحت تأثیر خود قرار دهند- آن وقت زن به مقام شامخ حقیقی خود نائل آمده است. اگر زن در جامعه بتواند به علم و معرفت و کمالات معنوی و اخلاقی‌ای که خدای متعال و آیین الهی برای همه انسان‌ها- چه مرد و چه زن- به طور یکسان در نظر گرفته است، برسد، تربیت فرزندان بهتر خواهد شد، محیط خانواده گرم‌تر و با صفات خواهد شد، جامعه پیشرفت بیشتری خواهد کرد و گره‌های زندگی آسان‌تر باز خواهد شد؛ یعنی زن و مرد خوشبخت خواهند شد. برای این باید تلاش کرد؛ هدف این است که زنان و دختران بتوانند همان سیر و همان حرکتی را انجام دهند که وقتی مردان آن حرکت را انجام دهند، به صورت یک انسان بزرگ در خواهند آمد؛ زنان انسان بزرگ شوند. این ممکن است و در اسلام تجربه شده است» (۷۶/۷/۳۰).

همچنین ایشان در جمع خواهران به مناسبت روز زن می‌فرمایند: «در زندگی بشری در طول تاریخ زنان بسیاری هستند که با بهره‌گیری از آموزه‌های اسلام بعد معنوی وجودی خویش را تا لقای پروردگار به اوج رسانیده‌اند که نگاه به سیره زندگی آنان می‌تواند نمونه و

الگوی کاملی بر زنان عصرهای دیگر باشد. کامل‌ترین این زنان که الگوی کاملی برای تمام زنان در تمام تاریخ بشری است، حضرت زهرا(س) است و زنان می‌توانند با تأسی به این بانوی بزرگوار و پیروی از سبک زندگی ایشان، به رشد و تعالی معنوی برسند» (۱۳۷۶/۷/۳۰).

مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «زنان ما باید حضرت فاطمه(س) را الگوی خویش قرار دهند و به کمال برسند» (۱۳۷۶/ ۷/۳۰). ایشان در جمع دیگری می‌فرمایند: «نکته مهم در زندگی حضرت زهرا(س) جمع بین زندگی یک زن مسلمان در رفتارش با شوهر و فرزندان و انجام وظایف در خانه از یک طرف و وظایف یک انسان مجاهد غیور خستگی‌ناپذیر در برخوردش با حوادث سیاسی مهم بعد از رحلت حضرت رسول است که به مسجد می‌آید و سخنرانی و موضع‌گیری و دفاع می‌کند و یک جهادگر و جهت‌دیگر یک عبادتگر و به‌پادارنده نماز در شب‌های تار و قیام‌کننده برای خدا و خاضع و خاشع برای پروردگار است» (۶۸/۹/۲۲). بنابراین طبق نظر مقام معظم رهبری، حضرت زهرا الگوی کاملی برای همه زنان به ویژه زنان شاغل در نیروهای مسلح، خاصه در نیروی انتظامی است که تعداد زیادی از زنان را در کسوت پلیسی برای تأمین امنیت زنان و کودکان به کار گرفته است. این زنان ضمن انجام وظایف همسری و مادری، در فعالیت اجتماعی هم برای تأمین یکی از نیازهای مهم جامعه یعنی تأمین امنیت زنان انجام وظیفه می‌کنند. نیاز است آنان با الگوگیری از سبک زندگی فاطمی(س) هم بر معرفت و آگاهی خود بیفزایند و هم انجام وظیفه اجتماعی خود را با عبادت و خودسازی همراه کنند. بنابراین مقاله حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال‌هاست:

۱. ویژگی‌های سبک زندگی فاطمی چیست؟
۲. ویژگی‌های سبک زندگی اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری چیست؟
۳. زنان در نیروهای مسلح چگونه می‌توانند با تأسی به سبک زندگی حضرت فاطمه(س) به تعالی معنوی برسند؟

اهمیت و ضرورت

نیروهای مسلح در نظام جمهوری اسلامی ایران علاوه بر تأمین نظم و امنیت و دفاع از حریم و مرزهای کشور، باید حافظ ارزش‌های دینی باشند و برای این کار لازم است کارکنان نیروهای مسلح خود مزین به ارزش‌های دینی باشند و در اعمال و رفتار خود این ارزش‌ها را بروز دهند و برای تعالی معنوی خود تلاش کنند. زنان شاغل در نیروهای مسلح نیز لازم است الگویی

دینی برای خود داشته باشند تا بر اساس آن به تعالی برسند. شناخت سبک زندگی حضرت زهرا(س) به عنوان الگوی عملی می‌تواند برای این زنان راهگشا باشد. در این مقاله تلاش شده است اطلاعات علمی لازم به زنان نیروهای مسلح داده شود تا بهره‌گیری از آن بتوانند در محل کار فاطمه‌گونه رفتار کنند و ضمن انجام وظایف خود به تعالی معنوی هم برسند.

چند سالی است که نیروی انتظامی پلیس زن را هم در تأمین نظم و امنیت زنان به کار گرفته است. از آنجا که این زنان از یک طرف با کارکنان مرد در ارتباط هستند و باید حریم محرم و نامحرم را حفظ کنند و از طرف دیگر با افراد مجرم و بزهکار سر و کار دارند، اگر در تعالی معنوی خود تلاش نکنند و الگویی برای این کار نداشته باشند، ممکن است دچار آسیب‌های متعدد ناشی از شغل خود شوند. این مقاله می‌تواند در راستای این هدف به زنان شاغل در نیروهای مسلح به ویژه پلیس زن کمک کند.

روش‌شناسی: این مقاله با تأکید بر روش کتابخانه‌ای و با مراجعه به منابع و متون موجود که بیشتر آنها منابع دینی بودند و فیش‌برداری از آنها و نیز با تأکید بر فرمایشات مقام معظم رهبری و توصیف دیدگاه ایشان در خصوص سبک زندگی و معنویت تدوین شده است و در پایان با توجه به یافته‌ها به چگونگی تعالی معنوی زنان نیروهای مسلح با توجه به ویژگی‌های سبک زندگی فاطمی پرداخته است. در ادامه به تعریف هر یک از مفاهیم مد نظر این مقاله می‌پردازیم:

تعریف مفاهیم

۱. کارکنان نیروهای مسلح

به موجب بندهای الف تا ح ماده ۱ ق.م.ج.ن.م، کارکنان نیروهای مسلح مشمول این قانون در هشت بند تعریف شده‌اند: الف) کارکنان ستاد کل ن.م.ج.ا. و سازمان‌های وابسته؛ ب) کارکنان ارتش ج.ا. و سازمان‌های وابسته؛ ج) کارکنان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و سازمان‌های وابسته و اعضای بسیج؛ د) کارکنان وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های وابسته؛ ه) کارکنان مشمول قانون نیروی انتظامی ج.ا. و) کارکنان وظیفه از تاریخ شروع خدمت تا پایان آن؛ ز) محصلان مراکز آموزش نظامی و انتظامی؛ ح) کسانی که به طور موقت در خدمت نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران هستند (قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح، ۱۳۸۲). زنان نیز مشمول همین ماده می‌شوند.

۲. معنویت

معنویت مصدر جعلی به معنای معنوی بودن است. در لغت‌نامه دهخدا در تعریف معنویت آمده است: حقیقی، راست، اصلی، ذاتی، مطلق، معنایی که فقط به وسیله قلب شناخته می‌شود و زبان را در آن بهره‌ای نیست (دهخدا، ۱۳۲۴). معنویت از واژه لاتین Spiritus به معنای نقش زندگی، روشی برای بودن و تجربه کردن است که با آگاهی یافتن از یک بعد غیر مادی به وجود می‌آید و ارزش‌های آن را معین می‌کند. این ارزش‌ها به دیگران، به خود و زندگی مربوط هستند و به هر چیزی که افراد به عنوان غایی قلمداد می‌کنند، اطلاق می‌شود (کردمیرزا، ۱۳۸۷). معنویت تلاشی برای پرورش حساسیت نسبت به خویشتن، دیگران، موجودات غیرانسانی یا کندوکاوی است در جهت آنچه برای انسان شدن مورد نیاز است و جست‌وجویی است برای رسیدن به انسان کامل (هینلز، ۱۹۹۵). قدمت مفهوم معنویت همزاد با خلقت انسان است و در تعریف مفهوم آن باید گفت معنویت آن جنبه از حیات فردی و جمعی است که بیانگر رابطه‌ای آگاهانه است که فرد در ارتباط با امور متعالی دارد. پیش‌فرض این مفهوم این باور است که امور متعالی وجود دارند و روح بشر می‌تواند با آنها ارتباط برقرار کند (دیلو، ۱۳۹۲).

معنویت ضمن آنکه به حیات و زندگی معنا، روح و هدف می‌بخشد، انسان را در مسیری از کمال قرار می‌دهد که در هیچ موردی متوقف نمی‌شود. این نوع نگرش ضمن ارائه هدف‌های متعالی و مقدس، افرادی فداکار می‌سازد که آدمی را از پوچ‌گرایی و هیچ‌ستایی می‌رهاند. زندگی که منطبق با معنویت است، مسیر زندگی و هدف آن مشخص است و در این مسیر بن‌بست وجود ندارد. دین و معنویت آدمی را در پندار، گفتار و رفتار متعادل می‌کند؛ به طوری که انسان تلاش می‌کند برای تأمین مصلح همگانی و تضمین خانواده‌ای سالم بکوشد تا جامعه‌ای پاک و سعادت‌بخش ایجاد کند. علاوه بر این انسان به علو شرافت و بلندای کرامت خویش آشنا می‌شود (بهبهانی، ۱۳۸۸).

۳. مبدأ و منشأ معنویت

قرآن کریم از هنگام نزول تا زمان حاضر منبع و مرجع اصلی معنویت‌بخشی به عقل و قلب مخاطبانش بوده است. قرآن هم معنویت به معنای روحانیت و قدسیت دارد و هم معنویت به معنای معنادهی و معنابخشی به زندگی مسلمین است (عصمتی بایگی، ۱۳۹۲). معنویت

در کشور ما مبتنی بر دین است؛ بدین معنا که تعالیم و آموزه‌های دین اسلام شکل‌دهنده معنویت هستند. سرچشمه معنویت اسلامی، قرآن کریم و فرموده‌های حضرت رسول (ص) و ائمه اطهار علیهم السلام است. معنویت اسلامی با الگوی آداب اسلامی که ساخته و پرداخته ارکان دین است، رابطه دارد. گوهر معنویت اسلام به توحید پیوند می‌خورد و قلب اسلام و کلید فهم جنبه‌های مختلف آن است.

مقام معظم رهبری در بیانات خود در آذر ۱۳۸۹ مهم‌ترین سرفصل شاخص‌های پیشرفت را معنویت و اخلاق می‌دانند و می‌فرمایند: «عرصه چهارم که از همه مهم‌تر است و روح همه اینهاست، پیشرفت در عرصه معنویت است. ما باید این الگو را جوری تنظیم کنیم که نتیجه آن طوری باشد که جامعه ایرانی ما به سمت معنویت بیشتر پیش رود ... باید برای همه روشن شود که معنویت نه با علم، نه با سیاست، نه با آزادی و نه با عرصه‌های دیگر منافاتی ندارد بلکه معنویت روح همه اینهاست» (۱۳۸۹/۹/۱۰).

۴. تعالی و تکامل

تعالی و تکامل در قرآن اصالتاً ابعاد روحانی و معنوی وجود بشر است و این تکامل روحانی ضرورتاً با توسعه مادی بشر ملازمه ندارد. تعالی در از خودگذشتگی و ایثار و سلامت نفس در غلبه بر امیال نفسانی و شهوات است. تکامل و تعالی در معارف اسلامی به یک حرکت همه‌جانبه که در آن بعد فرهنگی و معنوی اصالت دارد، بر می‌گردد (تقی پور، ۱۳۸۷).

۵. سبک زندگی

معادل واژه سبک، در زبان عربی تعبیر اسلوب و در زبان انگلیسی style است. روشی که یک فرد یا گروهی از مردم بر اساس آن کار و زندگی می‌کنند، یک زندگی سالم و راحت (آکسفورد، ۱۹۸۹). سازمان بهداشت جهانی سبک زندگی را این‌گونه تعریف می‌کند: اصطلاح سبک زندگی به روش زندگی مردم و بازتابی کامل از ارزش‌های اجتماعی، طرز برخورد و فعالیت‌ها اشاره دارد. همچنین ترکیبی از الگوهای رفتاری و عادات فردی در سراسر زندگی است که در پی فرایند جامعه‌پذیری به وجود آمده است (فیضی، ۱۳۹۲). سبک زندگی عبارت است از: الگوی همگرا یا مجموعه منظمی از رفتارهای درونی و بیرونی، وضع‌های اجتماعی و دارایی‌ها که فرد یا گروه بر مبنای پاره‌ای از تمایلات و ترجیحات و در تعامل با شرایط محیطی خود ابداع یا انتخاب می‌کنند (فاضلی، ۱۳۸۲).

گئورگ زیمل با دیدگاه جامعه‌شناختی، سبک زندگی را این‌گونه تعریف می‌کند: سبک زندگی مجموعه‌ای از سلايق فرد در زندگی است. سلیقه به معنای گزینش رضایت‌بخش است و مجموعه یعنی عنصر به هم مرتبطی که معنایی را بازنمایی می‌کند (پیوسته، ۱۳۹۲). طبق فرمایش مقام معظم رهبری (۱۳۹۱/۷/۲۳)، سبک زندگی به همه مسائلی برمی‌گردد که متن زندگی انسان را تشکیل می‌دهد. در معارف اسلامی اصطلاح عقل معاش در مفهوم جامع خود مترادف مفهوم سبک و فرهنگ زندگی است. در موضوع سبک زندگی با طیف وسیعی از لغات و اصطلاحات مواجهیم که هرکدام بر اساس بینش و نگرش خاص محققان، مورد تأکید قرار گرفته‌اند. در تعاریف جامعه‌شناسانه بیشتر بر هنجارهای اجتماعی افراد و توصیف نگرش و منش اجتماعی افراد در جامعه تأکید می‌شود و در روان‌شناسی بیشتر به بعد فردی و شخصیتی می‌پردازند (فیضی، ۱۳۹۲). سبک زندگی محصول توازن قوای سرمایه‌ای فرهنگی مردم و شرایط اجتماعی است. سلیقه فرد برای ارضای میل به تمایز، به نمادهای فرهنگی متوسل می‌شود این نمادها بیش از هر چیز در مصرف آشکار می‌شوند مانند چگونه پوشیدن، چگونه زیستن و ... (پیوسته، ۱۳۹۲).

۶. سبک زندگی اسلامی

واژه سبک از نظر لغوی و موارد کاربرد، گستره وسیعی دارد؛ یعنی از رفتارهای خاصی که هر فرد برای زندگی خود بر می‌گزیند تا رفتارهای خانوادگی، فAMILI، محلی و شهری و از این منظر می‌توان سبک زندگی را ویژگی رفتاری انسان تعریف کرد و بر اساس اختلاف این ویژگی‌ها، تعدد سبک‌ها را در نظر گرفت. هنگامی که پسوند اسلامی افزوده می‌شود بدان معناست که معیار سنجش آن ارزش‌های اسلامی است. پس واژه سبک زندگی اسلامی می‌تواند متضمن این ویژگی باشد که فرد مد نظر نیست، بلکه منظور یک رفتار جمعی و اجتماعی است. واژه اسلامی نیز تصریح دارد که باید از دیدگاه ارزشی به مسئله بنگریم و صرفاً توصیفی نیست. هدفمان این است که روشن سازیم باید چه نوع زندگی‌ای داشته باشیم و چه سبکی غلط است. معیار ارزشی ما نیز ارزش‌های اسلامی است که اسلام آن را معتبر می‌داند (جمعی از طلاب بوشهر، ۱۳۹۲).

۷. سبک زندگی فاطمی

روش و سبکی از زندگی است که افراد با تأسی به حضرت فاطمه زهرا(س) و با الگوگیری از شیوه و روش زندگی ایشان کار و زندگی می‌کنند. از آنجا که فاطمه(س) الگوی کاملی از عمل به دستورهای متعالی اسلام است، می‌توان گفت سبک زندگی فاطمی یعنی در همه مقوله‌های زندگی، نگاه به زندگی توحیدی باشد و الهی فکر شود. در سبک زندگی فاطمی حب و بغض‌های انسان، حب و بغض‌های دینی است. رکن دوم سبک زندگی فاطمی این است که در برنامه‌های کلان یا رفتارهای جزئی خود به دین اقتدا کنیم که به معنی انجام واجبات و ترک محرّمات در هر کار فردی، خانوادگی و اجتماعی است (جمعی از طلاب بوشهر، ۱۳۹۲).

سبک زندگی از دیدگاه مقام معظم رهبری

یکی از سؤال‌های مقاله درباره ویژگی‌های سبک زندگی اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری بود که در این بخش به آن می‌پردازیم.

اهمیت مفهوم سبک زندگی از زمانی در فرهنگ ما بیشتر شد که مقام معظم رهبری در سخنرانی ۱۳۹۱/۷/۲۳ خود به طور مبسوط به این مفهوم پرداختند. از آنجا که مقام معظم رهبری فرمانده کل قوا هستند و بر نیروهای مسلح لازم است از فرمانده خود تبعیت کنند، بخشی از بیانات ایشان در این زمینه نقل می‌شود. ایشان می‌فرمایند: «یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی عبارت است از سبک زندگی کردن، رفتار اجتماعی، شیوه زیستن. اینها عباره آخری یکدیگر است. این یک بعد مهم است. اگر از منظر معنویت نگاه کنیم که هدف انسان رستگاری و فلاح و نجات است، باید به سبک زندگی اهمیت بدهیم. برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی، بازپرداختن به سبک زندگی مهم است» (۱۳۹۱/۷/۲۳).

- سبک زندگی اسلامی بخش حقیقی و اصلی تمدن اسلامی است. مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرمایند: «تمدن نوین اسلامی دارای دو بخش است: یک بخش، بخش ابزاری است و یک بخش دیگر متنی و اصلی و اساسی است. بخش ابزاری ارزش‌هایی است که به عنوان پیشرفت در کشور مطرح می‌شود مانند علم و سیاست و ... در این بخش به‌رغم فشارها و تهدیدها، پیشرفت کشور خوب بوده است. بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی را تشکیل می‌دهد که همان سبک زندگی است. این بخش، بخش حقیقی و اصل تمدن است، مثل خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع مصرف، نوع لباس، فعالیت سیاسی، رفتار در

ورزش، رفتار در رسانه، رفتار با پدر و مادر، رفتار با همه، رفتار با رئیس و مرئوس، رفتار با فرزند و... اینها متن زندگی است. این همان چیزی است که در اصطلاح اسلامی به آن عقل معاش می‌گویند. اصل این است که بتوانیم متن زندگی را، این بخش اصلی تمدن را اصلاح کنیم».

- لزوم تحقیق در زمینه سبک زندگی و وظیفه همگان: «در بخش سبک زندگی در انقلاب پیشرفت چشم‌گیری ایجاد نشده است. باید آسیب‌شناسی کرد، بعد از اینکه علت‌ها پیدا شد، آن وقت پرداخت به اینکه چگونه می‌توانیم اینها را علاج کنیم. نخبگان وظیفه دارند، حوزه موظف است، دانشگاه موظف است، رسانه‌ها موظفاند، مدیران دستگاه‌ها به خصوص دستگاه‌هایی که با تعلیم و تربیت سروکار دارند موظفاند، کسانی که برای مدارس و دانشگاه‌ها برنامه‌ریزی می‌کنند و کسانی که سرفصل‌های آموزشی را تعیین می‌کنند موظفاند در این زمینه (سبک زندگی) کار کنند، حرکت کنند».

- آسیب‌شناسی عدم پیشرفت در بحث سبک زندگی: «آسیب‌شناسی در این زمینه شامل موضوعاتی مانند ضعف جامعه در فرهنگ کار، طلاق زیاد، روی آوردن جوانان به مواد مخدر، ضعف در صله رحم، عدم انضباط در زمینه فرهنگ، ضرورت آپارتمان‌نشینی، نوع معماری در جامعه، طراحی لباس، راستگویی، آرایش زن و مرد، غیبت، کارگریزی، پرخاشگری، رعایت حقوق افراد در رسانه، اینترنت، قانون‌گریزی، مصرف‌گرایی، تجمل‌گرایی، خانه‌های مجردي، فرهنگ زندگی و مسائل مهمی است که چه کنیم که زن در جامعه ما، هم کرامتش حفظ شود و عزت خانوادگی‌اش محفوظ بماند، هم بتواند وظایف اجتماعی‌اش را انجام دهد، هم حقوق اجتماعی و خانوادگی‌اش محفوظ بماند؟ چه کنیم که زن مجبور نباشد بین این چند تا یکی را انتخاب کند. اینها بخش‌های گوناگونی از مسائل سبک زندگی است و ده‌ها مسئله از این قبیل. اینها فهرستی از آن چیزهایی است که متن تمدن را تشکیل می‌دهد. قضاوت درباره یک تمدن مبتنی بر اینهاست» (۱۳۹۱/۷/۲۳).

- سبک زندگی تابع تفسیر ما از زندگی: معظم له همچنین می‌فرماید: «دو نکته در این رابطه مطرح است: ۱. رفتار اجتماعی و سبک زندگی تابع تفسیر ما از زندگی است. هدف زندگی چیست؟ هر هدفی که ما برای زندگی معین می‌کنیم، برای خودمان ترسیم می‌کنیم، به طور طبیعی متناسب با خود، یک سبک زندگی به ما پیشنهاد می‌شود. یک نقطه اصلی وجود دارد و آن ایمان است. ایمان به یک اصل، ایمان به یک لنگرگاه اصلی اعتقاد، یک چنین ایمانی باید وجود داشته باشد. بر اساس این ایمان، سبک زندگی انتخاب خواهد شد. بدون

داشتن یک مکتب، بدون داشتن یک فکر و یک ایمان و بدون تلاش برای آن و پرداختن هزینه‌های آن، تمدن‌سازی امکان ندارد. ۲. برای ساختن این بخش از تمدن اسلامی به شدت باید از تقلید پرهیز کنیم. تقلید از آن کسانی که سعی دارند روش‌های زندگی و سبک و سلوک زندگی را به ملت‌ها تحمیل کنند» (۱۳۹۱/۷/۲۳).

- راهکار پیشنهادی مقام معظم رهبری برای پیشرفت در بعد سبک زندگی: الف) فرهنگ‌سازی توسط نخبگان: «... اینها فرهنگ‌سازی لازم دارد. کار نخبگان است. کار فرهنگ‌سازان است.» ب) درست کردن سبک: «اصل درست کردن سبک زندگی است. رفتار اجتماعی است. اخلاق عمومی است. فرهنگ زندگی است. باید در این بخش پیش رویم... اگر آن تمدن به وجود آمد، آن وقت ملت ایران در اوج عزت است... همه چیز با همراه خواهد بود، همراه با معنویت» (۹۱/۷/۲۳).

سبک زندگی فاطمی

ویژگی‌های سبک زندگی فاطمی و اینکه زنان در نیروهای مسلح چگونه می‌توانند با تأسی به سبک زندگی حضرت فاطمه (س) به تعالی معنوی برسند، سؤال است که در این بخش به آن پاسخ می‌دهیم.

کامل‌ترین و زیباترین سبک زندگی، سبک زندگی فاطمی است که امام زمان (عج) فرمودند: «فِي ابْنِهِ رَسُولِ اللَّهِ أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ». همان زندگی زیبایی که امیرالمؤمنین فرمودند: «هرگاه به فاطمه (س) نگاه می‌کنم، تمام غم و غصه‌هایم برطرف می‌شود و زهرا (س) خوب کمک‌کننده‌ای است برای من که اطاعت کنم». رفتار این بزرگواران با هم، با بچه‌ها، همسایه‌ها، آحاد جامعه و در عرصه‌های مختلف فردی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بهترین سبک زندگی اسلامی است (اسلامی، ۱۳۹۲).

زندگی حضرت زهرا (س) در همه ادوار درس است: در ۶ سال دامان مادر، ۸ سال در مکه و ۱۰ سال در مدینه، ۹ سال همسری و در یک کلام ۱۸ سال انعکاس نور الهی ... اساساً حضرت فاطمه (س) نه یک شخصیت تاریخی که مشمول مرور زمان شده، بلکه یک سبک و شیوه زندگی کمال‌یافته اسلامی و راه منحصر به فردی برای کمال و تعالی بشر است. در حقیقت حضرت زهرا (س) تجلی کاملی از مکارم و اخلاق عظیم الهی پیامبر (ص) و عینیت تمام درس‌های مکتب متعالی است و از این جهت اسوه و الگویی کامل برای وصول به حیات طیبه است (حاجتی، ۱۳۹۲).

ابعاد سبک زندگی فاطمی

سبک زندگی حضرت زهرا(س) از دیدگاه مقام معظم رهبری دارای سه بعد است: الف) به عنوان زن مسلمان در رفتار با شوهر و فرزندان و انجام وظایف منزل (تدبیر منزل و خانواده در حکمت عملی)؛ ب) به عنوان مجاهد در برخورد با حوادث مدینه بعد از رحلت حضرت رسول و دفاع از ولایت و سخنرانی و شهادت (سیاست مدنی یا جامع در حکمت عملی)؛ ج) به عنوان یک عابد و زاهد با پرستش خداوند و راز و نیاز و عبادت شبانه (فرد - اخلاق در حکمت عملی). این سه بعد نه تنها با هم منافات ندارند، بلکه تکمیل کننده شخصیت کامل فرد هم هستند. یک زن مسلمان کامل باید این سه حیطة را در سبک زندگی خود داشته باشد و هیچ‌گاه توصیه نمی‌شود که یکی از این ابعاد را کنار بگذارد. این سه بعد در زندگی فاطمه(س) با نهایت دقت و شدت وجود داشت (مهیدیان، ۱۳۹۲).

سبک زندگی فاطمی الگویی برای تعالی زنان نیروهای مسلح

در این بخش نمونه‌هایی از سبک زندگی حضرت فاطمه(س) در ابعاد مختلف آورده می‌شود و چگونگی تأسی زنان شاغل در نیروهای مسلح بررسی می‌گردد:

۱. بعد اجتماعی و سیاسی

زندگی حضرت زهرا(س) که خود الگوی یک انسان کامل هستند، در بعد اجتماعی و فرهنگی سازنده بوده و جامعه صدر اسلام درس‌های بسیاری از زندگی ایشان آموخته است. زمانی که آن حضرت احساس می‌کند اسلام و امام زمانش به حرکت سیاسی او نیازمند است، به بهترین وجه برای روشن شدن حق ولایت و امامت به دفاع برمی‌خیزد و خطبه‌ای بس جامع و گویا درباره امور دیانت، سیاست و سیادت و مسائل غامض شریعت و خلافت که نهایت فصاحت و بلاغت در آن مشهود است، ایراد می‌کنند (نورانی، ۱۳۹۱).

در جنگ احد چهارده زن که یکی از آنها حضرت فاطمه(س) بوده است، با خود آب و نان به جبهه آوردند و در کنار رزمندگان از مجروحین پرستاری کردند. همچنین در حفر خندق، ایشان برای حضرت علی(ع) و پیامبر نان آوردند. انجام این گونه امور نشانه تکلیف‌مداری و مسئولیت‌پذیری ایشان بوده است (شریفی، ۱۳۹۲ و طبسی، ۱۳۹۱).

اقدامات حمایتی حضرت زهرا از حضرت رسول و حضور در صحنه‌های اجتماعی و حتی

نظامی، هم‌رزمی ایشان با حضرت علی(ع) در سنگر خانواده، و تلاش‌ها و مجاهدت‌های متعهدانه و بصیرت‌افزای ایشان پس از رحلت پیامبر به حدی چشم‌گیر بود که حضرت علی(ع) با الهام از سخن پیامبر، او را یکی از دو رکن مهم در حیات اسلامی خویش معرفی کرد (موسوی، ۱۳۹۲).

گروه‌های معنادار و سیاسی ایشان بر سر مزار شهدای احد و نیز کمک‌های ایشان در شعب ابی‌طالب به پیامبر که نشان از جهادی بودن زندگی ایشان در عرصه اجتماعی و سیاسی دارد، از جنبه‌های دیگر سبک زندگی ایشان است.

بر اساس آنچه بیان شد و با توجه به اینکه اسلام به زن حق رفاه و آسایش، حق تعلیم و تعلم، حق مالکیت، حق شرکت در امور اجتماعی و ... عطا فرمود، زن و مرد مکمل یکدیگر و به منزله دو رکن جامعه انسانی هستند که با هم یک واحد اجتماعی دارای کاربرد را تشکیل می‌دهند و آن را به سوی تعالی و تکامل سوق می‌دهند.

امروزه در نظام اسلامی، زن مسلمان همانند مرد در اصل گزینش وظایف آزاد است و با اتکا بر قدرت و شایستگی و هوشمندی خود و در کنار مسئولیت‌های خانوادگی با حفظ شرافت، کرامت، عفاف و نجابت در عرصه‌ها و فعالیت‌های مختلف اجتماعی حضور دارد. زن همانند مرد در تکامل فردی، اجتماعی، پویایی و بالندگی جوامع نقش دارد و عدم حضور هر یک از آن دو پیامد خاص خود را دارد.

زنان شاغل در نیروهای مسلح برای تعالی معنوی خود باید به پیروی از ولایت و اوامر و دستورهای ایشان اقدام کنند. پیروی از ولایت وظیفه این زنان است. آنان باید در عمل با پیروی از فرامین ایشان، کمک به تأمین نظم و امنیت و آسایش جامعه، حضور در عرصه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی در زمان‌های، دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی و حضور فعال در دفاع از نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در همین راستا گام بردارند.

مقام معظم رهبری در زمینه حضور زنان در عرصه فعالیت اجتماعی می‌فرماید: «اسلام با کار کردن زن موافق است. نه فقط موافق، بلکه کار را تا آنجا که مزاحم شغل اساسی و مهم‌ترین شغل او، یعنی تربیت فرزند و حفظ خانواده نباشد، شاید لازم هم می‌داند. اما این کار نباید با کرامت و ارزش معنوی و انسانی زن منافات داشته باشد» (۱۳۷۱/۹/۲۵).

از آنجا که وظیفه زنان در نیروهای مسلح در ارتباط با امور زنان و برای تأمین امنیت آنان است، می‌توان گفت حضور آنها ضروری و متناسب با نظر اسلام است.

۲. بعد علمی زندگی حضرت زهرا(س)

حضرت زهرا(س) به علم و دانش و کسب آگاهی هم اهمیت می‌دادند؛ چنان که مصحفی تدوین کردند که شهید ثانی در وصف آن می‌فرماید: مصحف شریف ایشان منبعی غنی برای استفاده ائمه معصوم علیهم السلام بوده و پاسخگویی به سؤال‌های متعدد از ویژگی‌های حضرت زهرا(س) است (شهید ثانی، ۱۳۷۶: ۲).

اسلام علم‌آموزی و دانش و نیل به مدارج عالیه اجتماعی، علمی، فرهنگی و سیاسی را بر زنان مجاز دانسته است. پیامبر اکرم(ص) فرموده‌اند: «کسب علم و دانش بر همه مسلمانان چه مرد و چه زن واجب است» (رمضانی، ۱۳۸۸).

از دیدگاه قرآن، همکاری در سازندگی جامعه از طریق فریضه امر به معروف و نهی از منکر بر دوش هر دو جنس زن و مرد قرار داده شده است و از شاخصه‌های ایمانی آنان به شمار می‌رود (توبه/۷۱). به موجب این فریضه، زن موظف است نقش تربیت و اصلاح جامعه را داشته باشد. بر این اساس اگر زنان شاغل در نیروهای مسلح بخواهند به تعالی معنوی برسند، نباید از فراگیری علوم اعم از علوم اسلامی برای انجام وظایف شرعی و اجتماعی خود، علوم مرتبط با شغل و حرفه خود و علوم مرتبط با نیاز خانوادگی، اجتماعی و سیاسی و خودسازی معنوی غافل شوند. این زنان علاوه بر داشتن توانمندی‌های علمی لازم برای ورود به نیروهای مسلح، در طول خدمت هم علوم لازم فوق را به صورت‌های مختلف اعم از دوره‌های ضمن خدمت، مطالعات مربوط به آگاه‌سازی و افزایش اطلاعات شغلی و آموزش‌های دینی توسط عقیدتی و سیاسی سازمان‌ها فرا می‌گیرند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۳. بعد خانوادگی و فردی زندگی حضرت زهرا(س)

در وصف حضرت زهرا(س) در تربیت فرزندان آمده است که ایشان هرگز فرزندان را به کسی نمی‌سپردند و خود از آنها نگهداری می‌کردند. عدالت را همیشه میان فرزندان رعایت می‌نمودند. الف) همسرداری: مولای متقیان در توصیف ایشان به حضرت رسول فرمودند: «او بهترین یاور برای اطاعت خدای تعالی است». تلاش می‌کردند همیشه همراه همسر باشند حتی در پشت جبهه‌های جنگ (مجلسی، ۱۴۰۳).

ب) الگوی ساده‌زیستی و دوری از تجمل: پوست میشی روزها زیرانداز و شب‌ها رختخواب ایشان و حضرت علی(ع) بود (مجلسی، ۱۴۰۳: ۸۸).

ج) الگوی ایثار: هدیه دادن لباس عروسی در شب ازدواج و انفاق گردنبنند و بخشش غذا و مقدم داشتن دیگران بر خود از رفتارهای حضرت زهرا(س) بوده است؛ به همین علت سوره «هل اتی» در باب آن نازل شد. تقسیم کارهای منزل میان خود و خدمتکارش فضا و شروع زندگی با کمترین امکانات (مجلسی، ۱۴۰۳: ۵۶).

د) خانه‌داری: در کار خانه بسیار با دقت و به مقدار زیاد کار می‌کردند؛ به طوری که بارها مشاهده شد دست‌های ایشان بر اثر دستاس گندم تاول زده است.

ه) سازگاری در زندگی: در طول زندگی همیشه با شرایط دشوار و سختی‌ها سازگار بودند و همواره در برابر همسر مطیع و تسلیم بودند. ایشان هرگز از حضرت علی(ع) تقاضایی نکردند که او را به سختی بیندازند.

بر اساس آنچه بیان شد، می‌توان مهم‌ترین عرصه‌های تعالی معنوی زنان نیروهای مسلح را در این بعد به شرح زیر برشمرد:

- ایجاد محیط خانوادگی سالم: زن با ایجاد محیط خانوادگی سالم می‌تواند بستر مناسب را برای تحقق جامعه انسانی قدرتمند و پویا فراهم سازد. بدون وجود چنین محیطی، جامعه از لحاظ عاطفی گسسته و از لحاظ معنوی و روحی به شدت آسیب‌پذیر خواهد بود و زمینه فساد نیز فراهم می‌شود. در بعد نقش تربیتی زنان شاغل با توجه به اینکه انسان صالح محور رشد و تعالی به شمار می‌رود و تربیت انسان صالح نیازمند برنامه تربیتی مستمر است و بزرگ‌ترین نقش در تربیت فرزندان و رشد و تعالی عناصر انسانی به زن اختصاص دارد، زنان نیروهای مسلح به این امر توجهی خاص دارند و امکانات سازمانی هم با تسهیلات خاص به این زنان کمک می‌کند.

- آماده‌سازی محیط عاطفی خانه: زنان به واسطه استعداد طبیعی خود قادرند نیازهای عاطفی و معنوی خانواده را برآورده سازند و بستر کمال و رشد را به وجود آورند و تکامل اجتماعی پایدار ایجاد کنند (صدیقی، ۱۳۸۷). زنان نیروهای مسلح با برنامه‌ریزی صحیح و اهمیت دادن به این نقش مهم خود و با آگاهی بیشتر باید این وظیفه را به خوبی انجام دهند تا موجبات تعالی معنوی خود و خانواده را فراهم کنند.

۴. بعد اخلاقی و رفتاری حضرت زهرا(س)

در احادیث مختلف آمده است شبیه‌ترین مردم به پیامبر چه در اخلاق و چه در رفتار حضرت زهرا(س) بوده‌اند و واضح است که پیامبر اسوه حسنه بوده‌اند (مجلسی، ۱۴۰۳: ۲۴-۲۵). حضرت زهرا(س) الگوی زنان در حیا و عفت بودند؛ پوشاندن خود در برابر چشمان نامحرم

حتی زمانی که طرف مقابل نابینا بود. هنگامی که علت را از ایشان پرسیدند، فرمود: من حیا می‌کنم بدون حجاب در برابر یک مرد نامحرم بنشینم حتی زمانی که او مرا نبیند (مجلسی، ۱۴۰۳: ۹۲). فاطمه (س) فرمودند: بهترین زنان کسانی هستند که نه مردی آنان را ببیند و نه آنها مردی را ببینند (اربلی، ۶۹۲هـ.ق: ۹۲). ایشان از تقسیم کار پدر که کار منزل را برای ایشان و بیرون از منزل را برای حضرت علی (ع) تعیین کردند، بسیار خشنود شدند. طبق این روایت، اصل ارتباطات زن در جامعه این‌گونه است: نخست، با خانواده؛ دوم، با زنان جامعه برای رفع نیازمندی‌های آموزشی، پزشکی و ... او باید کمترین رابطه را در بیرون از خانه و با مردان داشته باشد و این امر نیازمند اصلاح ساختار جامعه است.

یک محور طبیعی و عادی تمرکز زن در خانه است، ولی ملاک حضور او در جامعه باید ولی خدا (تکلیف شرعی) باشد. حضور زن در جامعه باید رابطه با ولی امر داشته باشد، مانند حضور ایشان برای دفاع از ولایت. در این خصوص چنان‌که بیان شد، زنان در نیروهای مسلح تحت فرمان ولی امر خود و فقط در اموری خدمت می‌کنند که نیاز به حضور زنان است و در صورت حضور نیافتن زنان انجام امور جامعه به صورت شرعی و بر اساس دستورهای دین مبین اسلام اجرا نمی‌شود، مانند بازرسی بدنی از زنان، حضور در مجامع زنانه برای تأمین امنیت آنان، دستگیری و بازداشت زنان مجرم و

نکته مهم دیگر رعایت حجاب و عفاف در محیط کار و بیرون از منزل است. در این زمینه مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «ما که این‌قدر روی حجاب مقیدیم، به خاطر این است که حفظ حجاب به زن کمک می‌کند تا بتواند به آن رتبه معنوی عالی خود برسد و دچار آن لغزشگاه‌های بسیار لغزنده‌ای که سر راهش قرار داده‌اند، نشود» (۱۳۷۰/۱۰/۴). یکی از معیارها و ملاک‌های مهم اشتغال زنان در نیروهای مسلح رعایت حجاب اسلامی آن هم به کامل‌ترین وجه یعنی چادر است.

۵) بعد عبادی زندگی حضرت زهرا(س)

زن در تفکر قرآنی همپای مرد، تکامل‌پذیر و اوج‌گراست و در پرتو شناخت و عمل به معراج می‌رود و به اوج تعالی ممکن برای نوع انسانی دست می‌یابد. آیات قرآنی نسبت به آن صراحت دارد و قرآن هرگاه از کمالات و ارزش‌های والای انسان سخن می‌گوید زنان را نیز همدوش و همسان مردان مطرح می‌کند (احزاب/ ۳۳ - ۳۵).

در توصیف ویژگی‌های عبادی حضرت زهرا(س) آمده است: درخشندگی نور عبادت ایشان باعث حیرت و لذت ملائک مقرب الهی می‌شد (مجلسی، ۴۹). خضوع و خشوع ایشان در عبادت چنان است که پروردگار به فرشتگانش می‌فرماید: ملائک من، بر بندهام، فاطمه، سرور کنیزانم، نظر کنید. بر درگاه من ایستاده در حالی که بندبند وجودش از خوف من مرتعش و لرزان است و با تمامی قلب به عبادت من روی آورده است (ابن بابویه، ۱۳۷۶: ۱۰۰). اختصاص و انتخاب زمان مناسب عبادت و رعایت آداب عبادت، اهتمام به عبادت در شب ازدواج، توجه به موافقت دعا، دعا در غروب روز جمعه، اهتمام به احیا و دعا در شب‌های قدر و توجه دادن اهل خانه به این مهم از ویژگی‌های حضرت زهرا(س) است. همچنین داشتن محراب و جایگاهی خاص برای نماز، توجه به لباس مخصوص نماز و استعمال عطر خوش هنگام نماز، اقامه نمازها و ادعیه مخصوص خودشان و نیز تلاوت قرآن حتی زمانی که به انجام امور منزل مشغول بودند، از ویژگی‌های عبادی حضرت زهرا(س) است (هاشمی، ۱۳۹۲).

نکات مهم در سبک زندگی حضرت فاطمه(س)

هر بخش از روح یکپارچه آدمی تقویت شود، بخش‌های دیگر نیز تقویت می‌شود. در این فضا مددها و نصرت‌های الهی در یک خانه و برای یک زن شکل می‌گیرد («وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ» (طلاق/ ۲-۳). ارسال مائده‌های آسمانی برای حضرت زهرا(س) و فرزندان‌شان در شب سوم به استناد سوره هل آتی، یا چرخاندن دستاس توسط فرشتگان تا حضرت زهرا(س) امام حسین(ع) را در آغوش گیرد. حضرت زهرا(س) از پیامبر(ص) درخواست کمک می‌کنند و ایشان تسبیحات را به او می‌آموزند. تسبیحات حضرت زهرا(س) این کارایی را دارد که قدرت و توان انسان را برای مجاهدت بالا ببرد. این کارکرد مهم و کلیدی نشان می‌دهد که عبادت چگونه در حیطه‌های مختلف زندگی مؤثر است. وقتی زن مسلمان مجاهدت در راه خدا را به حداکثر وضعیت ممکن می‌رساند، مددهای غیبی شروع می‌شود (مهدیان، ۱۳۹۲).

در گزینش زنان برای اشتغال در نیروهای مسلح دقت زیادی بر انجام فرایض و واجبات صورت می‌گیرد و در طول خدمت هم فضای معنوی توسط عقیدتی - سیاسی‌های مستقر در یگان‌های مختلف ایجاد می‌شود. لازم است زنان برای تعالی معنوی خود علاوه بر قصد قربت در انجام تکالیف شغلی خود، از این بستر فراهم‌شده که معمولاً توأم با تلاوت قرآن، نماز

جماعت، قرائت ادعیه و زیارات خاصی است که در طول سال در یگان‌های خدمتی برگزار می‌شود، استفاده کنند و به تعالی معنوی خود بپردازند. اسلام وظیفه مهمی را بر دوش زنان نهاده است که با پوشش و عفت کامل خود، از راه‌های انحراف و فساد جلوگیری کنند و برای ترقی و کمال خود و جامعه سعی و تلاش کنند. عفت در زن، وسیله‌ای برای تعالی و تکریم شخصیت زن در چشم دیگران، حتی در چشم خود مردان شهوت‌ران و بی‌بندوبار است (۷۶/۷/۳۰).

نتیجه‌گیری

توجه به سبک زندگی اسلامی با الگوبرداری از سیره پیامبر گرامی و ائمه علیهم السلام برای انسان‌ها در تمام تاریخ بشری، برای تعالی معنوی که همان قرب الهی است، امری مسلم و ضروری است. در این میان زنان مسلمان کشورمان، به خصوص زنان شاغل در نیروهای مسلح که با هدف تأمین امنیت اجتماعی زنان دیگر در عرصه اجتماعی مشغول فعالیت هستند، می‌توانند با بهره‌گیری از سبک زندگی حضرت فاطمه(س) که در تمامی ابعاد مورد نیاز یک زن مسلمان فعال، اعم از بعد تربیتی و خانوادگی، اجتماعی، سیاسی و عبادی الگوست، زندگی خانوادگی و شغلی خود را تعالی بخشند و به کمال معنوی دست یابند. این زنان می‌توانند براساس رفتار فاطمی در هر بعد، دستور عملی لازم را دریافت کنند و منطبق با آن جهت‌گیری لازم را اتخاذ و به آن عمل کنند.

تمرکز در کارهای خانه از سه محور همسرداری، فرزندپروری و خانه‌داری تشکیل می‌شود؛ یعنی ایجاد فضای عاطفی مناسب و آرامش‌بخش برای همسر و فرزندان (شوهرداری جهاد زن است)؛ ایجاد فضای تربیتی مناسب و آرامش‌بخش برای فرزندان و خانه‌داری و امور منزل، که بیانگر اهمیت حضور زن در حفظ و خانواده است و اصل خانه و خانواده و پرورش نسلی سالم که یکی از بزرگ‌ترین خدمات به جوامع بشری است؛ بنابراین، زنان باید آیین همسرداری و فرزندپروری را بیشتر مد نظر قرار دهند. علاوه بر آن توجه به اعمال عبادی، نحوه حضور در اجتماع، برخورد با مردان نامحرم، پوشش، حدود ارتباط، رعایت حقوق دیگران، ولایت‌مداری و ... نیز ضروری است.

پیشنهادها

بر اساس آنچه در متن مقاله بیان شد، پیشنهادهایی برای بسترسازی لازم جهت رشد و تعالی معنوی زنان شاغل در نیروهای مسلح و نیز اقدامات زنان شاغل در این نیروها ارائه می‌شود.

سازمان‌های نیروهای مسلح برای بسترسازی تعالی معنوی زنان شاغل در این مجموعه، می‌توانند اقدامات زیر را انجام دهند:

- اختصاص مشاغل مرتبط به زنان به کارکنان زن نیروهای مسلح؛
- اختصاص مکان‌های مناسب و مجزا از مردان برای کارکنان زن؛
- برگزاری دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های معرفت‌افزایی برای همه کارکنان به ویژه کارکنان زن؛
- تأمین امکانات لازم برای زنان شاغل در نیروهای مسلح تا بتوانند ضمن کار، وظیفه همسری و مادری خود را به خوبی انجام دهند مانند تهیه مهدکودک در مجاورت محل کار، اشتغال پاره وقت، سنوات کاری کمتر از آقایان ...؛
- ایجاد امکانات لازم برای حضور زنان در نمازهای جماعت و مراسم عبادی داخل سازمان؛ پیشنهادهایی به زنان شاغل در نیروهای مسلح برای گام برداشتن در مسیر تعالی معنوی:
- توجه به حضور خداوند در همه جا و کار را با نیت رضای الهی به انجام رسانیدن؛
- حضور فعال و پویا در عرصه ولایت‌مداری با تبعیت از فرمایشات مقام معظم رهبری؛
- پرهیز از معاشرت غیر ضرور با مردان (مکالمه غیرکاری و تردد غیرضرور به دفاتر یکدیگر)؛
- رعایت حریم عفاف و حجاب (پوشش کامل و نحوه سخن گفتن) در محیط کار به خصوص در برخورد با مردان؛
- توجه و رعایت تکالیف شرعی در محیط کار؛
- حفظ حرمت و حیثیت ارباب رجوع و همکاران، پرهیز از غیبت، و دوری از مواضع تهمت و افترا؛
- رعایت حیطه‌بندی درباره اطلاعاتی که پیرامون مراجعین و همکاران در اختیار قرار گرفته است (رازداری)؛
- ایفای نقش مادری مطابق آموزه‌های اسلامی با تربیت فرزندان صالح و متقی؛
- ایفای نقش همسری با بردباری، ایثار، همدلی، همراهی و محبت؛
- توجه به آداب عبادی و تکالیف دینی و ترویج آن در محیط خانواده با اقدام عملی؛
- تحصیل علم و دانش و فراهم کردن فضای تحصیل علم.

منابع فارسی

- قرآن کریم
- آکسفورد، ادونس (۱۹۸۹)، دیکشنری.
- ابن بابویه، محمد بن علی، شیخ صدوق (۱۳۷۶)، امالی شیخ صدوق، ترجمه و تصحیح محمدباقر کمره‌ای، تهران: کتابچی.
- اربلی، علی بن عیسی (۶۹۲ هـ.ق)، کشف الغمه فی معرفه الأئمه، ترجمه احمد حسینی اشکوری، قم: شریف الرضی.
- اسلامی، حسن (۱۳۹۲)، «بسیجی و الگوی سبک زندگی فاطمی و علوی»، پایگاه خبری، www.shahin na.com
- بابازاده، علی اکبر (۱۳۸۱)، سیمای زنان در قرآن، چ ۳، قم: لوح محفوظ.
- بهبهانی، احمد (۱۳۸۸)، «تأثیر معنویت بر پایداری خانواده»، اداره کل امور زنان و خانواده، سایت www.blogfa.com
- پیوسته، صادق (۱۳۹۲)، «سبک زندگی اسلامی»، گروه دیدگاه، حوزه فرهنگ و هنر، سایت www.farsnews.ir
- پیوسته، صادق (۱۳۹۲)، «مفهوم سبک زندگی از دیدگاه جامعه‌شناسی»، خبرگزاری فارس، گروه دیدگاه www.farsnews.ir
- تقی پور، اباذر (۱۳۸۷)، روزنامه رسالت، سایت باشگاه اندیشه.
- جمعی از طلاب بوشهر (۱۳۸۹)، «بیانات مقام معظم رهبری در نخستین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت»، سایت www.islamiclifestyle۹۱.blogfa.com
- جمعی از طلاب بوشهر (۱۳۹۲)، «گفت‌وگو با آیت‌الله مصباح یزدی»، سایت سبک زندگی اسلامی.
- حاجتی (۱۳۹۲)، «مقام ملکوتی فاطمه زهرا(س) و سبک زندگی ایشان و لزوم الگوپذیری»، ماهنامه هیات، س ۹، ش ۹۰.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۲۴)، لغت‌نامه، سایت لغت‌نامه.
- رضانی، مریم (۱۳۸۸)، «نقش زن در ارتقای معنوی جامعه»، سایت سازمان تبلیغات اسلامی www.old.iod.ir.
- شریفی، هادی، (۱۳۹۲)، «سبک زندگی فاطمه زهرا(س)»، ماهنامه هیات، س ۹، ش ۹۰.

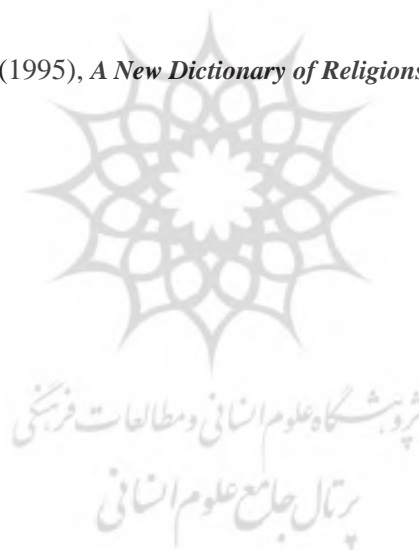
- شهید ثانی، زین‌الدین علی ابن احمد عاملی (۱۳۷۶)، منیه المرید فی آداب المفید و المستفید، ترجمه رضا مختاری، قم: مکتب علوم اسلامی.
- صدیقی، محبوبه (۱۳۸۷)، «نقش تکامل معنوی زن در توسعه اجتماعی»، ماهنامه پیام زن، س ۱۷، ش ۷.
- طبسی، نجم‌الدین (۱۳۹۱)، «آیا سبک زندگی فاطمی در آخرالزمان ممکن است؟»، روزنامه ایران، س ۱۹، ۲۴ فروردین.
- عصمتی بایگی، حسن (۱۳۹۲)، «گفتمان معنویت»، روزنامه جام جم، سایت www.bashgah.net
- فاضلی، محمد (۱۳۸۲)، «مصرف و سبک زندگی»، مجله صبح صادق.
- فیضی، مجتبی (۱۳۹۲)، «سبک زندگی» پیشینه، واژه و مفهوم‌شناسی»، مجله معارف، ش ۹۶، فروردین و اردیبهشت.
- قانون جرایم و مجازات نیروهای مسلح، ۱۳۸۲.
- کردمیرزا، عزت‌الله (۱۳۸۷)، «خانواده و زندگی»، سایت تبیان.
- کریستین دلبیو، نزولی (۱۳۹۲)، «معنویت کاتولیک حال و آینده»، ترجمه مهرداد وحدتی دانشمند، فصلنامه نقد و نظر، ش ۱۹.
- مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳هـ.ق)، بحار الأنوار الجامعة لدرر اخبار الأئمه الإطهار، بیروت: دار إحياء التراث العربی مؤسسه الوفاء.
- موسوی، سید محمد مهدی (۱۳۹۲)، «سبک زندگی را از دانشگاه فاطمی بیاموزیم»، پایگاه خبری-تحلیلی قم فردا، www.qomfarda.ir
- مهدیان، حجت الاسلام شیخ علی (۱۳۹۲)، «روح و سبک زندگی فاطمه(س)»، ماهنامه هیات، س ۹، ش ۹۰.
- نورانی، مرثا (۱۳۹۱)، «جایگاه و نقش زنان در بیداری و تمدن اسلامی»، روزنامه کیهان، اول شهریور، ش ۲۰۲۸۷.
- هاشمی، سید رضا (۱۳۹۲)، «سبک زندگی، چگونه زندگیمان را فاطمی کنیم؟»، خبرگزاری فارس ۸ اردیبهشت.

سخنان مقام معظم رهبری

- بیانات در دیدار اعضای شورای فرهنگی، اجتماعی زنان، ۱۳۷۰/۱۰/۴.
- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳۶۸/۹/۲۲.
- بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۱/۹/۲۵.
- بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۶/۷/۳۰.
- بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۷/۲۳.
- بیانات در نخستین نشست اندیشه‌های راهبردی، ۱۳۸۹/۹/۱۰.
- بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۶/۷/۳۰.

منابع لاتین

- Hinnells R. John (1995), *A New Dictionary of Religions*, Blackwell.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی